

**Parengta įgyvendinant paprojektį
„Lietuvos ir Norvegijos savivaldybių bendradarbiavimas ir patirties sklaida
švietimo atliekų tvarkymo klausimais srityje“**

ATLIEKŲ VENGIMO REKOMENDACIJOS

Rengėjas: VšĮ „Aplinkosaugos valdymo ir technologijų centras“

KAUNAS
2010

KAIP IŠVENGTI ATLIEKŲ? PATARIMAI VARTOTOJAMS.

Mažink. Naudok dar kartą. Perdirbk.

Šiandieniniame vartotojiškame pasaulyje retą dieną pragyvename ko nors nenusipirkę. Kiekviena prekė turi ir savo ekologinę kainą: gamyba, transportavimas, sandėliavimas, pardavimas – visi šie procesai daro vienokį ar kitokį poveikį aplinkai. Galiausiai kiekvienas įsigytas produktas pavirsta atliekomis, kurių didžioji dalis patenka į savartynus ar yra sudeginama. Tačiau kiekvienas vartotojas laikydamasis keleto paprastų rekomendacijų galėtų žymiai sumažinti išmetamų atliekų kiekį. Šiomis rekomendacijomis pirmiausia skatinama mažiau pirkti ir vartoti, surasti produktui naują paskirtį, panaudoti jį dar kartą, o taip pat populiarinti perdirbimą.

DARBE

- Naudokite mažiau popieriaus:
 - Mažiau spausdinkite. Spausdinkite tik tuomet kai tikrai reikia, saugokite dokumentų elektronines kopijas. Spausdinkite ant abiejų lapo pusių.
 - Vietoje fakso ar įprasto pašto dažniau naudokitės elektroniniu paštu.
 - Nereikalingus spausdintus dokumentus panaudokite dar kartą – vietoj juodraščių.
 - Skaitykite ir prenumeruokite elektroninius laikraščius ir žurnalus.
 - Reikalaukite, kad sąskaitos, išrašai ir kiti dokumentai būtų siunčiami elektroniniu būdu.
 - Paskatinkite kolegas rūšiuoti – įtaisykite biure makulatūros dėžę.
- Elkitės atsakingai su elektronine biuro įranga:
 - Neišmeskite sugedusių ar nebenaudojamų kompiuterių, spausdintuvų ir kitų prietaisų – atiduokite juos perdirbti. Sena elektroninė įranga surenkama didžiųjų atliekų surinkimo aikštelėse, į prie kai kurių didžiųjų prekybos centrų stovinčius konteinerius, perkant tos pačios paskirties ir kiekio įrangą. Galima nemokamai atiduoti senąją įrangą platintojui, išsikviesti elektros ir elektroninės įrangos tvarkytojus, kad jie patys išsivežtų nebenaudojamą įrangą.

- Jei įranga dar veikianti ir tinkama naudojimui, atiduokite ją labdarai.
- Neišmeskite panaudotų spausdintuvų kasečių – naujai užpildytas jas vėl galėsite naudoti.
- Nešvaistykite veltui energijos:
 - Nepalikite kompiuterių ir kitos įrangos veikiančių per naktį.
 - Nepalikite įjungtų šviesų, kai paliekate darbo vietą.
- Ką dar galima padaryti:
 - Nenaudokite plastikinių indų. Atsineškite puodelį iš namų, paskatinkite tai daryti ir kolegas.
 - Pirkite aplinkai draugiškas, perdirbtas biuro priemones.
- Mokykloje – kaip ir darbe.
 - Skatinkite vaikus taupyti popierių, neprirašytus sąsiuvinėjų lapus ar švarias atspausdintas darbų puses panaudoti juodraščiams.
 - Pirkite tokias kanceliarines priemones, kurias galima lengvai papildyti – įdėti naują tušinuko šerdelę, užpildyti žymeklio kapsulę ir pan.
 - Nepirkite naujų priemonių kiekvienais mokslo metais, pasitikrinkite gal jų dar pakanka nuo ankstesnių metų.

PIRKDAMI

- Rinkitės kuo mažiau įpakuotus produktus.
 - Pirkite sveriamas, be pakuočių daržoves ir vaisius. Nedėkite jau supakuotų produktų į atskirus polietileninius maišelius. Vietoje daug mažų buteliukų ar indelių rinkitės vieną didelį.
 - Rinkitės produktus draugiškose aplinkai, geitai suyrančiose pakuotėse.
 - Pasidomėkite, ar pakuotę galėsite perdirbti.
- Pirkite dideliais kiekiais arba tik tiek, kiek suvartosite .
 - Ilgai negendančius produktus tokius kaip makaronai ar kruopos pirkite didelėse pakuotėse.
 - Nesuvaruoti produktai ne tik užima vietą šiukšliadėžėje, bet ir „kerta per kišenę“. Greitai gendančius produktus pirkite mažesniais kiekiais.
- Nepirkite vienkartinėjų produktų.
 - Investavę į daugkartinio naudojimo produktą galiausiai ne tik sutaupysite, bet ir išvengsite atliekų.

- Turėkite savo pirkinų krepšelį.
 - Kasetmet panaudojama ir išmetama daugybė vienkartinų popierinių ir plastikinių pirkinų maišelių, kurie nesuyra dešimtis, šimtus ar net tūkstančius metų. Įsigykite medžiaginių maišelį, kurį galėsite naudoti kiekvieną kartą eidami apsipirkti. Jeigu vis tik parduotuvėje gavote vienkartinį maišelį, neišmeskite jo iškart – panaudokite vietoj šiukšlių maišo ar panašiai.
- Prieš pirkdami gerai pasvarstykite, ar jums ši prekė tikrai reikalinga.
 - Neapsikrausite nereikalingu šlamštu, sutaupysite pinigų ir išvengsite atliekų

PIETŲ METU

- Gaminkite maistą patys.
 - Ne tik maitinsitės sveikiau, bet ir išvengsite atliekų: paprastai švieži maisto produktai turi mažiau pakuočių nei vartojimui paruošti pusgaminiai.
 - Pirmiausia sunaudokite greitai gendančius produktus ar tuos kurių galiojimo laikas artėja į pabaigą.
 - Atsineškite pietus į darbą.
- Panaudokite dar kartą!
 - Venkite plastikinių indų, popierinių rankšluosčių ir šluosčių.
 - Neškitės maistą į darbą ar iškylą gamtoje daugkartinio naudojimo dėžutėse.
- Nepirkite vandens buteliukuose.
 - Jei galima, vartokite vandenį iš čiaupo. Geriamas vandentiekio vanduo savo kokybe paprastai niekuo nenusileidžia pilstomam ir yra žymiai pigesnis.

NAMUOSE

- Pakeiskite senas lemputes į energiją taupančias.
 - Energiją taupančios lemputės sunaudoja 80% mažiau elektros energijos ir dega nuo 6 iki 8 kartų ilgiau.

- Nuo 2012 m. Europos Sąjungos senojo tipo lemputės nebebus pardavinėjamos.
- Kompostas iš organinių atliekų.
 - Greitai suyrančios organinės atliekos sudaro apie 15 – 30% šiukšliadėžės turinio. Kompostuokite virtuvės, sodo atliekas, pelenus – tai bus puiki ir visiškai nemokama trąša jūsų sodui ar vazoninėms gėlėms namuose.
- Remontuokite.
 - Venkite pirkti naują buitinę įrangą, nebent senoji visiškai nepataisoma. Kiekvienas naujas įrenginys atkeliauja su krūva įpakavimo, o senasis, patekęs į savartyną, išskiria aplinkai kenksmingas medžiagas.
- Skolinkitės, dalinkitės, nuomokitės.
 - Dalinkitės su kaimynu žoliapjove ir panašia rečiau naudojama įranga.
 - Atlikdami namuose smulkų remontą, įrankius nuomokitės.
- Keiskitės, parduokite, dovanokite.
 - Neišmeskite senų, nenaudojamų prietaisų, nebevilkimų drabužių, nereikalingų knygų ar vinilinių plokštelių – padarykite kiemo išpardavimą, išmainykite juos specialiose interneto svetainėse ar atiduokite labdarai.
- Rūšiuokite.
 - Pasistatykite namuose keletą dėžių skirtingoms atliekoms: organinėms atliekoms/kompostui, plastikui, stiklui ir metalui, ir popieriui – pradėjus rūšiuoti, tai netruks tapti kasdieniu įpročiu.
 - Aplinkos ministerijos sukurtame puslapyje <http://atliekos.am.lt/> nurodoma kokias atliekas mesti į kokius konteinerius.

DALYVAUKITE

- Dalinkitės šiomis rekomendacijomis su draugais, kaimynais, darbe, parduotuvėje. Kuo daugiau žmonių įsitrauks, tuo daugiau atliekų bus išvengta.
- Kreipkitės į valdžios institucijas prašydami daugiau informacijos, rašykite jiems jei manote, jog trūksta šiukšliadėžių ir specializuotų konteinerių.

- Reikalaukite sudaryti sąlygas nuosavų namų gyventojams rūšiuoti. Pasidomėkite kitų šalių patirtimi, pasiūlykite savo idėjas miesto vadovams.
- Rinkimuose balsuokite už tuos, kurie siūlo atliekų vengimo ir mažinimo sprendimus.

Parengta pagal: <http://www.wikihow.com/Avoid-Creating-Trash>,
<http://www.storyofstuff.com/anotherway.php>, <http://www.ewwr.eu/everyday-life>,
http://www.foe.co.uk/news/50_waste_tips.html